

III.—HE WAIATA WHAIAIPO.

Mo te Heuheu Tukino,
Na Te Kahui, (Ngati-Tuwharetoa).

Na Te Taite Te Tomo nga kupu, nga whakamarama.

He tuahine turanga whanau a Te Kahui ki a Te Heuheu Tukino, i mate ra i te horo ki Te Rapa. No aua hapu ano ia i a Te Heuheu, no Ngati-Parekawa, Ngati-Turumakina, Ngati-te-Kohera. Ka wawata ia ki a Te Heuheu mana, kia whakarerea atu te wahine tipu, a Rangiaho. No te tau 1830 te takiwa o tenei waiata.

(Ref: Taite, 8).

Tera Taranaki te tu mai ra
I te tai-uru;
Ko Tongariro te huka, ka pamamae
Te panga mai.
Mokai rohukore¹ i te tirohanga iho
Ki taku kiri manu,² e,
I te whare nui, i te hoko koe
Ati-Tu³nei.
I warea iho au, no te weranga
Te rau⁴ wharariki;
Te ai he turanga te hapai haere
I a Te Tuiri,⁵
Nga tai e hura o te whakawhitianga
O Waikino⁶ i raro.
E mea ana au, he mea piki maunga nunui
Te ngare⁷ o Te Kohera;
Tae rawa te ngarue, me he rangitahi
Te pu⁸ ki pakihi.
Te whakananawetia, kia roa ai
Taku tirohanga
Te ngu mau a Te Rangi-maheu⁹
Ki te ihu.
Nawai te tau awhipo nau na, e Rangi,¹⁰
Kei kotu¹² ano.
Whakarongo ki roto ra, e haruru nui ana
Te tau o taku ate;
Kotahi ra-mota he whakapaunga mahara,
Ka mate au.

¹Rohukore:—He kore taonga. He 'rohu' te wahine whiwhi taonga, ataahua, pai, ka reia e te tane. He kore pena nona i kore ai e reia e Te Heuheu.

²Manu:—He kiri pai, ataahua.

³Ati-Tu:—Ngati-Tuwharetoa.

⁴Rau wharariki:—He harakeke maunga tera, kaore e pai penci i te harakeke tu parae, he pai hei muka. Ko tona rite tera.

⁵Te Tuiri:—He tipuna no Ngati-Tuwharetoa. I moe i a Ranginawenawe, nana nei i tito nga waiata 9, 34, 100. Ko Te Taite Te Tomo tetahi o nga uri.

⁶Waikino:—Kei te taha hauauru o Taupo, kei raro atu i Te Pou-a-te-Piki, kei Hauhungaroa.